

EMIL HOLUB

Odpovědi k pracovním listům
k výstavě pro 2. stupeň ZŠ a SŠ

1

Nejnámější podobizna zobrazuje Emila Holuba v cestovatelském obleku a s jeho typickou (britskou koloniální) přilbou. S tímto obrazem si také dnes většina z nás slavného cestovatele spojuje.

2

1. VIKTORIINY
2. VÝSTAVIŠTI
3. DIAMANTŮ
4. BÚROVÉ
5. ZAMBEZI
6. NÁPRSTEK
7. LÉKAŘ
8. LEV
9. AMERIKY

Tajenka:
Dutoitspan je dnes součástí
jihoafrického města Kimberley.

3

Hlavní cíl, tedy projít kontinent od
jihu k severu, se Holubovi nepodařilo
naplnit během ani jedné z jeho dvou
afrických výprav.

4

ropucha
hnědoskvrnná

serval stepní

varan nilský

výr africký

pavián čakma

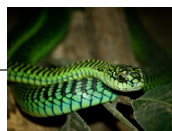
prase savanové

medojed kapský

bojga africká

5

SAVCI
medojed kapský, pavián čakma,
prase savanové, serval stepní

PTÁCI
výr africký

PLAZI
bojga africká, varan nilský

OBOJŽIVELNÍCI
ropucha hnědoskvrnná

6

amulet
kukly brouků a kůže

chřestítko
tykev

sandály
kůže

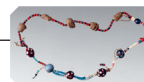
čepice
lví hřívá

jehlice
slonovina

náhrdelník
korálky ze skla a dřeva

sekera
železo a dřevo

dýmka
tykev a pálená hlína

stolička
dřevo

naběračka
dřevo

7

Holubovy etnografické sbírky
reprezentují téměř 30 jihoafrických
etnik a zahrnují typově širokou
škálu předmětů: ozdoby, amulety,
jehlice, boty, pokrývky hlavy,
hudební nástroje, nádoby, lžíce,
tabatěrky, dýky, zbraně ad. Jejich
prostřednictvím a také díky množství
doprovodných kreseb a akvarelů

Holub detailně zdokumentoval každodenní život a kulturu těchto etnik 2. poloviny 19. století, z nichž některá dnes již neexistují.

8

Holub budoval svoji etnografickou sbírku s myšlenkou na její edukativní potenciál a rovněž s (nenaplněnou) myšlenkou na založení vlastního afrického muzea. Snažil se proto shromáždit vždy několik kusů téměř stejných objektů s cílem vybudovat nikoli pouze jednu, ale více sbírek, obsahujících práce hlavních jihoafrických etnik. Jednotlivé kolekce později rozdělil mezi více než sto evropských muzeí, škol a univerzit. Podobně naložil i s rozsáhlou přírodovědnou sbírkou, obsahující tisíce preparovaných savců, ptáků, obojživelníků, ryb a plazů, hmyz, rostliny, nerosty, kosterní pozůstatky zvířat a zkameněliny.

9

MARIMBA

10

Bella

Jeho přístup k původním obyvatelům Afriky byl problematický. Na jedné straně chtěl, aby byli považováni za lidské bytosti, nikoli divochy, nebo dokonce zvířata. Na druhé straně však s nimi odmítal jednat jako se sobě rovnými.

Křovácké rytiny

Jedná se o nejkontroverznější exponáty jeho sbírky. Holub za jejich násilné vylomení z původního místa a převoz do Evropy čelil kritice.

Lov antilopy

Lov afrických zvířat lze kriticky chápat jako přivlastňování si místního bohatství (a získávání kontroly nad místním územím).

Plakát výstavy

Plakát k Jihoafrické výstavě Emila Holuba podporoval stereotypní spojení původních obyvatel Afriky s divochy.

11

boty

skříň na hodiny

svícen

bičík

V Holubově vlastnictví se nacházela řada předmětů, které bezprostředně odkazovaly k násilí a moci. Některé z nich mají úzkou souvislost s evropskou civilizací (skříň na hodiny, svícen, boty /a svítky tabáku/ jako typické předměty západní kultury), nebo přímo s kolonizací (bičík /a volské jařmo/ jako připomínka pronikání Búrů do vnitrozemí a zabírání půdy místním obyvatelům) a mohou být chápány jako její symbolické obrazy.

12

Khoínové (česky též Kojkojnové) je tradiční pojmenování původních obyvatel jihozápadní Afriky. V dobách holandské kolonizace považovali Holanďané (a jejich potomci Búrové) jejich jazyk za nesrozumitelný a mlas-kavý, a nazývali je proto Hotentoty. Kvůli svému koloniálnímu původu, rasové konotaci a hanlivému zabarvení (označení se dnes často používá ve významu hlupák nebo divoch) je však tento termín dnes odmítán.

Obdobně problematický je termín Křováci, kterým Evropané nazývali další skupinu původních obyvatel jižní Afriky, etnicky příbuzné, však současně pro Khoíny konkurenční etnikum Sanů. Nizozemští osadníci tímto označením vyjadřovali svůj pohled na místní obyvatele, které považovali za nižší vývojovou formu člověka.

13

V ukázce z filmu *Jára Cimrman ležící, spící* Rosa Holubová nepodporuje svého manžela

v jeho afrických výpravách. Ve skutečnosti však Rosa svého muže (jako jediná žena) doprovodila při jeho druhé africké výpravě, a i přes své mládí byla cenným členem výpravy. Osvědčila se především jako tlumočnicka a preparátor, ale prokázala své nadání třeba i při výměnném obchodu s místními obyvateli a při ošetřování členů výpravy a Holubových pacientů. Po návratu do Evropy manžela usilovně podporovala v jeho práci (výstavy, přednášky, publikace) a i po jeho smrti neustále připomínala velikost jeho díla a důležitost jeho odkazu.

14

Patrně nejdramatičtější okamžikem Holubova afrického pobytu bylo přepadení jeho tábora Mašukulumbi (Holub převzal tehdejší a obdobně jako v případě Hotentotů a Křováků rovněž pejorativní termín označující etnikum Ila). Na jejich teritorium, nalézající se v jižní oblasti dnešní Zambijské republiky, vstoupil Holub se svou výpravou v červenci 1886. Útok měl tragické následky a jeden ze členů výpravy byl smrtelně zraněn. Ostatním členům výpravy, včetně sebe a svého manžela, zachránila život Rosa Holubová, která se útočníkům postavila se zbraní v ruce. Holub byl poté nucen se zbytkem družiny uprchnout a vzdát se pokračování své výpravy.

15

Fotografie byla pořízena během Jihoafrické výstavy, kterou Holub uspořádal nejprve ve vídeňské Rotundě v roce 1891, a poté o rok později také na pražském Výstavišti. I na dnešní poměry velkolepá výstava byla vyvrcholením Holubových celoživotních aktivit. Expozice obsahovala přes třináct tisíc etnografických a přírodovědných předmětů. Hlavním magnetem výstavy byly modely obydlí, i celých vesnic jihoafrických etnik, a sádrové figury, zhotovené ve skutečné velikosti.